

Zamyatin in Lenin's ice fields

(Translation of my article, which was published in Czech in Babylon revue. The Czech original is below.)

Some ships make history, like Columbus's *Santa Maria*. Others in history at least play the role of a motor starter, like the Russian cruiser *Aurora*. Still others are more likely watching historic events from a distance or have only a negligible effect on its course. And then there are those ships who could – often weeping – tell the story of past times if they had a mouth. They therefore become rather passive „political vehicles“, because their life story soaks up past events, and therefore also politics, like a sponge. Unfortunately, they often sink into the depths of oblivion.

This imaginary fleet certainly includes a steam icebreaker that was built in British shipyards during the First World War – as a commission for the then allied Russian Empire. The ship was originally named *St. Alexander Nevsky*, after a prominent Russian ruler, warrior and saint who made his mark in the annals, most notably by defeating the army of the Teutonic Knights on the frozen Lake Chudskoye in 1242. Which suited the contemporary war constellation perfectly.

The construction of the *St. Alexander Nevsky* in Britain was supervised as a ship engineer by a certain Yevgeny Zamyatin, later the author of one of the first anti-utopian novels, *We*. The writer's original profession was also reflected in the style of his literary work, which can be clearly discerned in the aforementioned novel. Zamyatin also supervised the birth of another icebreaker, named *Svyatogor*, after a mythical bogatyr (knight or hero) in ancient bylinas of Kievan Rus. In 1928 and already under the Bolshevik name *Krasin*, the icebreaker became famous for rescuing (part of) the expedition of Umberto Nobile, whose airship *Italia* was wrecked when she was trying to land at the North Pole.

The *St. Alexander Nevsky* was completed by British shipbuilders in June 1917 and was requisitioned by the „mother country“ due to political developments in Russia. She served briefly in the Royal Navy as *HMS Alexander*. She was then acquired by the White Guards (the military arm of the Russian White movement), but fell into the hands of the Bolsheviks, who renamed her *Lenin*. However, in the 1950s, the Soviet Union launched the world's first atomic icebreaker and named this ship *Lenin* as well. In addition to the ice fields of the Arctic, she had to sail also in the world propaganda ocean – in role one of the iconic signs of the achievements of Soviet science and technology. But what to do with the original *Lenin*, who was still in service? Once again, the ship was renamed this time, to avoid confusing the icebreakers in the land of the Soviets, to *Vladimir Ilyich*.

Zamyatin's *Vladimir Ilyich* was unquestionably a solidly built ship, for she cut ice and waves until 1968, albeit at the end of her career in the slightly warmer Black Sea. She outlived the writer Zamyatin by many years. The now revered critic of the Soviet regime, but with whose founders he had long sympathised since his student days and even becoming a member of the

Bolshevik Party, died of a heart attack in Paris exile in March 1937. At the age of only fifty-three, poor and forgotten. Stalin wanted the writers in his despotism to be the engineers of human souls, but Zamyatin soon realized that engineers should be concerned at most with icebreakers.

The protagonist of the novel *We*, engineer D-503, constructs the spaceship *Integral*. Thanks to his female lover, he begins to see through and question the prevailing totalitarian regime and its ruler, the Benefactor, who is the only character with a name, not just a letter and a number. But when he discovers that his promiscuous mistress I-330 is switching lovers with extraordinary intensity, he returns, disgraced, to the Benefactor's paternal arms. Once again, he loves only „Big Brother“. Many later had accusing George Orwell that the plot of his famous novel *1984* is merely a kind of remake of Zamyatin.

In any case, the two share a common biographical trait: at some point in their lives, they exposed the Communist Revolution as a treacherous bitch and they subsequently reflected this bitter experience in their literary work. Fortunately, they made it before they died.

Vladimir Ilyich Lenin still haunts here on earth like a cold mummy in the Kremlin mausoleum, but most people believe he is roasting in hell. The atomic *Lenin* now has the status of a Russian cultural monument and serves as an anchored floating museum in Murmansk. Zamyatin's *Vladimir Ilyich* was scrapped in 1977. Zamyatin's *We* is still published and interest in his person and work is rather growing. Are we thus witnessing the triumph of spirit over matter?

The Czech original is here:

Zamjatin v leninské ledovatce

články /29. 8. 2021 / Josef Mlejnek jr.

Některé lodě dějiny tvoří, třeba Kolumbova *Santa Maria*. Jiné jim dělají alespoň startéra, jako například ruský křižník *Aurora*. Další spíše zpovzdálí kolébavě přihlížejí či přinejlepším z individuálního hlediska příštípkaří. A pak jsou i takové, jež by o dějinách mohly – často s pláčem – vyprávět, kdyby měly ústa. Stávají se proto

spíše pasivními „politickými vehikly“, poněvadž jejich životní příběh nasává historii, a tedy i politiku, jako houba. Bohužel, často se potopí do hlubin zapomnění.

Do této pomyslné flotily určitě patří i parní ledoborec, který byl postaven během první světové války v britských loděnicích – jako zakázka pro tehdy spojeneckou ruskou říši. Původně nesl jméno *Svatý Alexandr Něvský*, po významném ruském panovníkovi, válečníkovi i světci, jenž se zapsal do análů zejména porážkou vojska Řádu německých rytířů na zamrzlé Čudském jezeře roku 1242. Což se do aktuální válečné konstelace náramně hodilo.

Jsme první na světě! Sovětský atomový ledoborec Lenin na poštovní známce z roku 1958. Foto Butko, Wikimedia Commons.

Na stavbu *Svatého Alexandra Něvského* v Británii coby lodní inženýr dohlížel jistý Jevgenij Zamjatin, později autor jednoho z prvních antiutopických románů *My*. Spisovatelova původní profese se promítla i do stylu jeho literární tvorby, což lze dobře rozeznat právě i ve zmíněném díle. Zamjatin dozoroval též zrození jiného ledoborce, nazvaného po bohatýrovi z ruských bylin *Svjatogor*, který se posléze, v roce 1928 a již pod bolševickým jménem *Krasin*, proslavil záchranou (části) výpravy Umbra Nobileho, jehož vzducholodě *Italia* ztroskotala při snaze přistát na severním pólu.

Svatého Alexandra Něvského britští loďaři dokončili v červnu 1917 a kvůli vývoji v Rusku ho „mateřská země“ zrekvírovala. Sloužil krátce v královském námořnictvu jako *HMS Alexander*. Pak ho získali bělogvardějci, leč padl do rukou bolševiků, kteří ho přejmenovali na *Lenin*. Nicméně Sovětský svaz v padesátých letech minulého století spustil na vodu první atomový ledoborec na světě a pojmenoval ho rovněž *Lenin*. Kromě ledových polí Arktidy s ním zkoušel prorazit

i v propagandistickém oceánu a učinit z něj jedno z ikonických znamení úspěchů sovětské vědy a techniky. Co si však počít s původním *Leninem*, jenž se stále nacházel ve službě? Opět se dočkal přejmenování, tentokrát, aby se jim v zemi sovětů, kde mrzlo zítra, ale praštělo už dnes, ty ledoborce nepletly, na *Vladimir Iljič*.

Zamjatinův *Vladimir Iljič* byl nesporně solidně zbudovanou lodí, poněvadž rozrážel led i vlny až do roku 1968, byť na sklonku své kariéry v trochu teplejším Černém moři. Spisovatele Zamjatina přežil o mnoho let. Dnes ceněný kritik sovětského režimu, s jehož zakladateli ale od studentských let dlouho sympatizoval, ba se stal členem bolševické strany, totiž zemřel v březnu 1937 v pařížském exilu na infarkt. Ve věku pouhých třiapadesáti let, chudý a zneuznaný. Stalin chtěl, aby spisovatelé v jeho despocii byli inženýry lidských duší, Zamjatinovi však brzy došlo, že inženýři se mají starat maximálně tak o ledoborce.

Kajuta (asi kapitána) na sovětském atomovém ledoborci *Lenin*. Photo by Christopher.Michel on Foter.com.

Hlavní hrdina románu *My*, inženýr D-503, konstruuje kosmickou loď *Integrál*. Díky milence začíná prohlédat a pochybovat o panujícím totalitním režimu a jeho vládci Dobrodítelovi, jenž má jako jediná postava jméno, ne pouze písmeno a číslo. Leč když zjistí, že mu jeho promiskuitní milá I-330 nasazuje parohy jako na běžícím pásu, zhrzen se vrací do Dobrodítelovy otcovské náruče. Opět miluje jen Velkého bratra. Mnozí později Orwellovi vyčítali, že zápletka jeho slavného románu *1984* je pouze jistý remake Zamjatina.

Oba každopádně sdílejí společný biografický rys: komunistickou revoluci v jisté fázi svého života odhalili jako proradnou děvku a museli se z toho vypsat. Naštěstí to stihli dříve, než umřeli.

Vladimir Iljič Lenin zde na zemi pořád straší jako vychladlá mumie v kremelském mauzoleu, většina lidí však věří, že se smaží v pekle. Atomový *Lenin* má nyní status ruské kulturní památky a přivydělává si na důchod jako ukotvené plovoucí muzeum v Murmansku. Zamjatinův *Vladimir Iljič* skončil v roce 1977 ve šrotu. Zamjatinovo *My* stále vychází a zájem o něj spíše roste. Jsme tak svědky vítězství ducha nad hmotou?

Josef Mlejnek jr.